

Byla C-25/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. sausio 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Juzgado de lo Mercantil [n° 2] de Madrid (Madrido komercinis teismas [Nr. 2], Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. lapkričio 30 d.

Ieškovai:

ZA

AZ

BX

CV

DU

ET

Atsakovė:

Repsol Comercial de Productos Petrolíferos, SA.

Pagrindinės bylos dalykas

SESV 101 straipsnio 2 dalimi grindžiamas prašymas pripažinti negaliojančiu susitarimą dėl kuro ir degalų išimtinio tiekimo ieškovams priklausančiai degalinei, kuri sudaro paeiliui pasirašytos atskiros sutartys, motyvuojant tuo, kad juo pažeidžiama SESV 101 straipsnio 1 dalis, ir priteisti patirtos žalos atlyginimą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 267 straipsnis – Konkurencija – SESV 101 straipsnio 1 ir 2 dalys – Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 – 2 straipsnis – Ieškinys dėl žalos atlyginimo – Ieškinys dėl pripažinimo negaliojančiu – Įrodinėjimo priemonės – Įrodinėjimo pareiga – Nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią nagrinėjant ieškinius dėl pripažinimo negaliojančiu nacionalinės konkurencijos tarnybos galutiniai sprendimai nelaikomi neginčijamu pažeidimo įrodymu“

Prejudiciniai klausimai

- 1) Jei ieškovas įrodo, kad jo ir REPSOL išimtinio tiekimo, naudojant komercinį pavadinimą, sutartinius santykius (grindžiami komiso veiklos modeliu arba pardavimu taikant nurodytą referencinę perpardavimo kainą su nuolaida) nacionalinė konkurencijos tarnyba jau išnagrinėjo laiko ir teritorijos atžvilgiu, ar laikytina, kad šiems sutartiniams santykiams taikomas 2001 m. liepos 11 d. *Tribunal de Defensa de la Competencia* (Konkurencijos teismas, Ispanija) sprendimas (byla 490/00 REPSOL) ir (arba) 2009 m. liepos 30 d. *Comisión Nacional de la Competencia* (Nacionalinė konkurencijos komisija, Ispanija) sprendimas (byla 652/07 REPSOL/CEPSA/BP), t. y. įvykdyti Reglamento (EB) Nr. 1/2003 2 straipsnyje nustatyti reikalavimai, susiję su pareiga įrodyti pažeidimą?
- 2) Jei į pirmesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai ir šioje byloje būtų nustatyta, kad sutartiniams santykiams taikomas 2001 m. liepos 11 d. *Tribunal de Defensa de la Competencia* sprendimas (byla 490/00 REPSOL) arba 2009 m. liepos 30 d. *Comisión Nacional de la Competencia* sprendimas (byla Nr. 652/07 REPSOL/CEPSA/BP), ar tuomet automatiškai turi būti pripažinta, kad susitarimas yra negaliojantis, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 2 dalį?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 101 straipsnio 1 ir 2 dalys

2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 5 ir 22 konstatuojamosios dalys bei 2 straipsnis

2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo, konkrečiai, 3, 4, 11, 14 ir 34 konstatuojamosios dalys ir implicistiškai 9 straipsnis

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Ley 16/1989, de 17 de julio, de Defensa de la Competencia (2007 m. liepos 3 d. Konkurencijos apsaugos įstatymas, toliau – 1989 m. LDC) 1 straipsnio 1 dalis

Ley 15/2007, de 3 de julio, de Defensa de la Competencia (2007 m. liepos 3 d. Konkurencijos apsaugos įstatymas, preziuruojant, kad turima mintyje jo 2017 m. redakcija, toliau – 2007 m. LDC) 75 straipsnio 1 dalis

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

Pirminė pastaba

- 1 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas 2019 m. toje pačioje pagrindinėje byloje pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą. 2020 m. spalio 28 d. Teisingumo Teismo nutartimi *Repsol Comercial de Productos Petrolíferos* (C-716/19, nepaskelbta Rink., EU:C:2020:870) jis buvo atmestas kaip nepriimtinas, iš esmės motyvuojant tuo, kad nebuvo įvykdytos Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytos sąlygos. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą siekiama įvykdyti šias sąlygas.

Naftos sektoriaus liberalizavimas

- 2 1927 m. Ispanijoje įsteigta *Monopolio de Petróleos del Estado*; valdymas patikėtas *Compañía Arrendataria del Monopolio de Petróleos, S. A. (CAMPSA)*.
- 3 Įgyvendinant šį monopolį 1970 m. buvo nustatyta valstybės koncesijų, skirtų mažmeninei prekybai naftos produktais degalinėse vykdyti, sistema; jos valdymas taip pat buvo patikėtas CAMPSA.
- 4 Prieš Ispanijai įstojant į Europos ekonominę bendriją (EEB) ir liberalizuojant naftos sektorių, 1984 m. nacionalinėms naftos perdirbimo įmonėms (įskaitant atsakovę REPSOL) buvo leista tapti CAMPSA akcininkėmis. Taip naftos perdirbimo įmonėms buvo sudarytos lengvatinės sąlygos ir jos pradėjo rengti rinkos atvėrimui konkurencijai skatindamos tuometinius degalinių koncesininkus pasirašyti dokumentus, susijusius su prisijungimu prie jų atitinkamų tinklų.
- 5 1991 m., gavus Europos Komisijos sutikimą, CAMPSA komercinis turtas buvo padalytas kelioms perdirbimo įmonių dukterinėms bendrovėms, kurios perėmė CAMPSA teises ir pareigas, kylančias pagal pastarosios su degalinių savininkais sudarytas sutartis.
- 6 1993 m. liberalizavimo procesas baigėsi: buvo paskelbta apie valstybės monopolio panaikinimą ir visišką sektoriaus veiklos liberalizavimą. Monopolio išnykimas koncesininkams reiškė pagal koncesijas kylančių teisių ir pareigų pasibaigimą.

Ginčijamos sutartys

- 7 Vykstant minėtam liberalizavimo procesui ir jam pasibaigus KN (fizinis asmuo) su atsakove, REPSOL, pasirašė keturias tiekimo sutartis (1987, 1996, 1997 ir 2001 m.) dėl išimtinio kuro ir degalų tiekimo KN nuosavybės teise priklausančiai degalinei Galicijoje. Vėliau ieškovai, KN paveldėtojai, 2006 m. ir 2009 m. pasirašė dvi analogiškas sutartis su REPSOL (antroji sutartis buvo pasirašyta penkerių metų laikotarpiui).
- 8 Nors pirmosios (trys) sutartys buvo kvalifikuotos kaip perpardavimo arba pardavimo sutartys (nes patiekus produktą jis tapdavo KN, kuris prisiimdavo riziką už pristatytus produktus, nuosavybe), jose buvo numatyta, kad degalinės savininkas gaus komisinį atlyginimą. Konkrečiai antroje sutartyje REPSOL įsipareigojo pranešti „rekomenduojamą“ mažmeninę pardavimo kainą (MPK), kuri atitiko MPK, rekomenduojamą tokio paties pobūdžio degalinėms, esančioms toje pačioje geografinėje vietovėje. KN už produktą REPSOL mokėtina kaina buvo apskaičiuojama taikant nuolaidą nuo „rekomenduojamos“ MPK. Galiausiai, šalių sudarytų pirmųjų sutarčių modelis pasikeitė iš perpardavimo į komisą, o vėliau keitėsi tik savininko atlyginimas.
- 9 Kitose trijose sutartyse, kurios jau vadinamos „komiso“ sutartimis, finansinis modelis buvo grindžiamas tik „tariamą“ komisiniu atlyginimu, nes komisionierius prisiėmė riziką už produktą ir turėjo apmokėti už užsakytus produktus mokėtiną sumą (REPSOL nustatytą MPK, išskaičiuojant komisinį atlyginimą už kiekvieną patiektą litrą), neatsižvelgiant į tai, kada jie realiai parduodami vartotojui. Be to, kadangi komisionierius buvo įrenginių savininkas, jų priežiūra ir pakeitimas buvo jo atsakomybė. Visose sutartyse komisionieriui buvo formaliai pripažinta teisė taikyti nuolaidas, išskaičiuojamas iš jo komisinių atlyginimų, tačiau už produktus REPSOL mokėtina suma buvo apskaičiuojama iš REPSOL nustatytos MPK atimant komisinį atlyginimą.

Administracinės ir teisminės procedūros konkurencijos srityje

- 10 Pasibaigus sektoriaus liberalizavimui buvo iškelta daug bylų dėl sutarčių pasirašymo su degalinėmis. 1999 m. balandžio mėn. Andalūzijos degalinių savininkų asociacija *Servicio de Defensa de la Competencia* (Konkurencijos apsaugos tarnyba, toliau – SDC) įteikė raštą, kuriame REPSOL ir CEPSA (kita naftos perdirbimo įmonė) buvo kaltinamos nacionalinės ir Bendrijos konkurencijos teisės aktų pažeidimu. Kiek tai susiję su REPSOL, dėl šio skundo 2001 m. liepos 11 d. *Tribunal de Defensa de la Competencia* (Konkurencijos teismas, toliau – TDC) priėmė sprendimą (byla 490/00 REPSOL).
- 11 Tame sprendime TDC konstatavo, kad REPSOL, nustatydamą platintojams, kurie su ja bendradarbiavo pagal tariamo komiso ar atstovavimo veiklos modelį, degalų MPK, įvykdė veiksmus, kurie draudžiami pagal 1989 m. LDC 1 straipsnio 1 dalį, ir nurodė REPSOL nutraukti kainų degalinėms, su kuriomis ją siejo panašaus pobūdžio sutartys, fiksavimą.

- 12 REPSOL apskundė šį sprendimą *Audiencia Nacional* (Nacionalinis Teismas) (ieškinys Nr. 86661); šis 2007 m. liepos 11 d. atmetė šį skundą. Tuomet REPSOL pateikė kasacinį skundą *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) (kasacinis skundas Nr. 6188/2007); šis 2010 m. lapkričio 17 d. sprendimu taip pat tą skundą atmetė.
- 13 Vykstant teismo procesui REPSOL 2001 m. lapkričio mėn. išsiuntė pranešimą visiems „tariamiesiems“ savo degalinių tinklo komisionieriams, įskaitant ieškovus, kuriame informavo apie savo ketinimą laikytis 2001 m. TDC nustatytų nurodymų ir oficialiai suteikdamas savo tinklo platintojams–komisionieriams teisę taikyti nuolaidas, išskaičiuojamas iš jų komisinio atlyginimo. 2006 m. sprendime TDC pareiškė, kad išsiuntus minėtą pranešimą buvo įvykdyti jo 2001 m. sprendime pateikti nurodymai, tačiau įspėjo, kad SDC vykdė tyrimą, kuriuo buvo siekiama nustatyti, ar REPSOL paskelbtos reformos buvo veiksmingai įvykdytos. Šiame tyrime buvo patvirtinta, kad atsakovė ir toliau pažeidinėjo nacionalines ir Bendrijos konkurencijos teisės normas.
- 14 Todėl 2009 m. liepos 30 d. sprendimu *Comisión Nacional de Competencia* (Nacionalinė konkurencijos komisija, CNC) (dabar – Nacionalinė rinkų ir konkurencijos komisija, CNMC) skyrė REPSOL, o taip pat CEPSA ir BP OIL ESPAÑA (dėl kurių taip pat įvykdytas tyrimas) baudas už tai, kad „netiesiogiai nustatė mažmeninę pardavimo kainą savarankiškomis įmonėms, savo veikloje naudojančioms jos komercinį pavadinimą, ir taip ribojo konkurenciją tarp jos tinklo degalinių ir likusių degalinių“, be to, įpareigojo ją nutraukti skundžiamus veiksmus.
- 15 2009 m. liepos 30 d. CNC sprendimas buvo patvirtintas teismų sprendimais, todėl tapo galutinis.
- 16 Vykstant vėlesnei priežiūros procedūrai CNMC 2013 m. gruodžio 20 d. priėmė tris sprendimus (jie tapo galutiniais po to, kai jie buvo patvirtinti 2017 m. liepos 27 d. ir 2020 m. birželio 12 d. *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) trečiosios kolegijos sprendimais). Iš šių sprendimų matyti, kad REPSOL tęsė neteisėtus veiksmus ilgiau nei 10 metų.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 17 Ieškovai pareiškė ieškinį, prašydamos pripažinti negaliojančiomis esamas paeiliui sudarytas sutartis, ir pareikalavo atlyginti žalą, patirtą dėl REPSOL tiesiogiai ar netiesiogiai fiksuojamos kuro ir degalų, išimtinai tiekiamų jiems priklausančiai degalinei, MPK, t. y. dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies pažeidimo. Kaip neteisėtų veiksmų įrodymą ieškovai pateikė galutinius nacionalinės konkurencijos tarnybos sprendimus (2001 m. TDC sprendimas ir 2009 m. CNC sprendimas; toliau kartu – nagrinėjami sprendimai).

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 18 Šioje byloje reikia išaiškinti, kokią įrodomąją galią pagal Reglamentą Nr. 1/2003 turi faktinės aplinkybės, nustatytos Europos Sąjungos valstybės narės nacionalinės konkurencijos institucijos sprendime, įgijusiame *res judicata* galią, kai vyksta procedūra taikant SESV 101 straipsnį.
- 19 Kaip jau nurodyta, siekdami, kad su REPSOL pasirašytos sutartys būtų pripažintos negaliojančiomis, ieškovai kaip šios įmonės neteisėtų veiksmų įrodymą pateikia nagrinėjamus sprendimus, kurie buvo teismų patvirtinti ir yra tapę galutiniais. Vis dėlto šie sprendimai buvo priimti vykstant administracinei procedūrai, per kurią nenagrinėtos konkrečios ieškovų sutartys.
- 20 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnį („Įrodinėjimo pareiga“) visuose nacionaliniuose ar Bendrijos procesuose dėl Sutarties 101 straipsnio taikymo pareiga įrodyti šio 101 straipsnio 1 dalies pažeidimą tenka šaliai ar institucijai, pareiškusiai, kad būta tokio pažeidimo. Tas pat nurodyta šio reglamento 5 konstatuojamojoje dalyje.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad iš Reglamento Nr. 1/2003 aiškiai matyti, jog pareiga įrodyti neteisėtus veiksmus konkurencijos srityje tenka ieškovams. Vis dėlto jam kyla klausimas, ar gali būti, kad ši įrodinėjimo pareiga įvykdoma, jei nustatoma, kad nagrinėjami sutartiniai santykiai patenka į nacionalinės konkurencijos institucijos galutinių sprendimų *ratione personae* taikymo sritį.
- 22 Šiuo klausimu jis nurodo, kad *Audiencia Provincial de Madrid* (Madrido provincijos teismas, Ispanija, toliau – Madrido AP) 2020 m. liepos 17 d. Sprendimu Nr. 381/2020, priimtu išnagrinėjus panašią bylą apeliacine tvarka, nacionalinės konkurencijos tarnybos sprendimams nepripažinta jokios įrodomosios galios. Tame sprendime Madrido AP pažymėjo, kad ieškovas turi įrodyti sudarytų susitarimų ar tiesioginių arba netiesioginių spaudimo priemonių, kurias naftos bendrovė atsakovė galėjo taikyti ieškovui, buvimą ir aplinkybes. Madrido AP mano, kad vykstant civiliniam procesui, per kurį siekiama, kad individualūs sutartiniai santykiai būtų pripažinti negaliojančiais, nepakanka nurodyti bendrų išvadų dėl komercinio tinklo veikimo, padaromų remiantis administracinės bylos medžiaga, o reikia atlikti atskirą ginčijamų sutartinių santykių analizę ir įrodyti, kad būtent ieškovas, degalinės savininkas, o ne kitas subjektas, nukentėjo dėl kainų fiksavimo. Madrido AP mano, kad dėl CNC administracinių aktų, net jei vėliau juos patvirtino administraciniai teismai, visos naftos produktų operatorių, kurių atžvilgiu buvo vykdoma administracinė procedūra, tiekimo sutartys, naudojant komercinį pavadinimą, automatiškai netampa negaliojančiomis. Madrido AP teigimu, jeigu būtų kitaip, susidarytų absurdiška situacija, kai dėl administracinių sprendimų, kaip antai nagrinėjamų sprendimų, tūkstaniai tiekimo sutarčių, kurias pasirašė įvairūs naftos produktų operatoriai, automatiškai taptų negaliojančiomis, neatsižvelgiant į konkrečius iš kiekvienos sutarties išplaukiančius santykius. Galiausiai Madrido AP atkreipė

- dėmesį į tai, kad tokiose civilinėse bylose, kaip jo nagrinėjama šiuo atveju, reiškiami ieškiniai dėl pripažinimo negaliojančiu (*stand alone* ieškiniai), o ne ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimo (*follow on* ieškiniai) atlyginimo, kurių paskirtis – kompensuoti nukentėjusiajai šaliai dėl pažeidimo, kurią jau nustatė laisvos konkurencijos priežiūros institucijos.
- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, jog Madrido AP nelaikė to pakankamu siekiant įrodyti, kad atitinkama degalinė patenka į nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimo *ratione personae* taikymo sritį, ir kad vietoj to kiekvienu atveju civilines bylas nagrinėjančiame teisme turi būti pateikti įrodymai, sudarantys konkrečios administracinės bylos tyrimo medžiagą. Taigi nacionalinės konkurencijos institucijos sprendimai, neatsižvelgiant į tai, kad jie buvo patvirtinti teismo, civilines bylas nagrinėjančiam teismui net nėra neteisėtų veiksmų netiesioginis įrodymas, nors nagrinėjama sprendimais baigtos bylos patvirtina neteisėtus veiksmus visų tinklo degalinių – tariamų „komisionierių“, naudojančių REPSOL komercinį pavadinimą, – atžvilgiu.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nurodo, kad šis klausimas, atrodo, išspręstas ieškinių dėl žalos atlyginimo atveju, nes pagal Direktyvą 2014/104 kaip ji perkelta 2007 m. LDC 75 straipsnio 1 dalimi „Ispanijos nacionalinės konkurencijos institucijos arba Ispanijos teismo įsiteisėjusiu sprendimu nustatytas konkurencijos teisės pažeidimas yra laikomas neginčijamai įrodytu, kai nagrinėjamas Ispanijos teismui pateiktas ieškinytis dėl žalos atlyginimo“.
- 25 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pripažįsta, kad šioje byloje ieškinytis pateiktas ne tik dėl žalos atlyginimo, bet ir dėl sutarčių pripažinimo negaliojančiomis pagal SESV 101 straipsnio 2 dalį, jis mano, kad galutinių nacionalinės konkurencijos tarnybos sprendimų įrodomosios galios neigimas sukelia dvejopas pasekmes: išlieka galioti sutartys, kuriomis pažeidžiamas SESV 101 straipsnis, ir neatlyginama neteisėtais veiksmais, dėl kurių pažeidėjas nepagrįstai praturtėja, padaryta žala.
- 26 Taigi jam kyla abejonių dėl to, ar Madrido AP taikomas įrodinėjimo standartas nagrinėjant ieškinius dėl pripažinimo negaliojančiu atitinka Sąjungos teisę. Jis neginčija, kad turi būti vykdomas Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnyje numatytas reikalavimas dėl įrodinėjimo pareigos, tačiau kelia klausimą, ar šis reikalavimas gali būti laikomas įvykdytu, jei įrodoma, kad nagrinėjama sutartis atitinka veiksmus, už kuriuos skirtos baudos, ir ištirtų sutarčių rūšį (išimtinis tiekimas naudojant komercinį pavadinimą), t. y. vienos iš įmonių, kurioms už sprendimuose nagrinėjamą laikotarpį (1999–2019 m.) paskirtos baudos (REPSOL) ir teritoriją, kurioje padarytas pažeidimas (Ispanija). Griežtas šios nuostatos aiškinimas reikštų panašų į *probatio diabolica* reikalavimą, kurio neįmanoma įvykdyti.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas primena SESV 101 straipsnio tiesioginį veikimą ir teigia, kad veiksmingumo ir

lygiavertiškumo principai, kaip nurodyta Direktyvos 2014/104 konstatuojamosiose dalyse, taip pat taikomi ieškiniams dėl pripažinimo negaliojančiu.

- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas daro išvadą, kad ne jis bylą nagrinėja kaip paskutinė instancija, o Madrido AP, kuris nagrinėdamas bylą kaip antroji instancija, peržiūrės jo sprendimą, praktiškai gali juo būti, atsižvelgiant į kasacinio skundo ypatingą pobūdį ir į paeilui Aukščiausiojo Teismo pripažintus nepriimtinais skundus dėl apeliacine tvarka priimtų sprendimų, susijusių su MPK fiksavimu ir galia, kurią pagal Ispanijos teisę turi turėti nacionalinės konkurencijos tarnybos sprendimai, peržiūros.

DARBINIS VERTINIMAS